

Både ettor och sexor i Sofielund

Sju sorger och åtta bedrävelser? Visst blev bygget försenat, visst var det mycket arbete för de engagerade att ro projektet i hamn – men nu står det vita huset där med sin välkomande entré och spännande innegård, Sveriges nyaste kollektivhus, Sofielunds kollektivhus i Malmö.

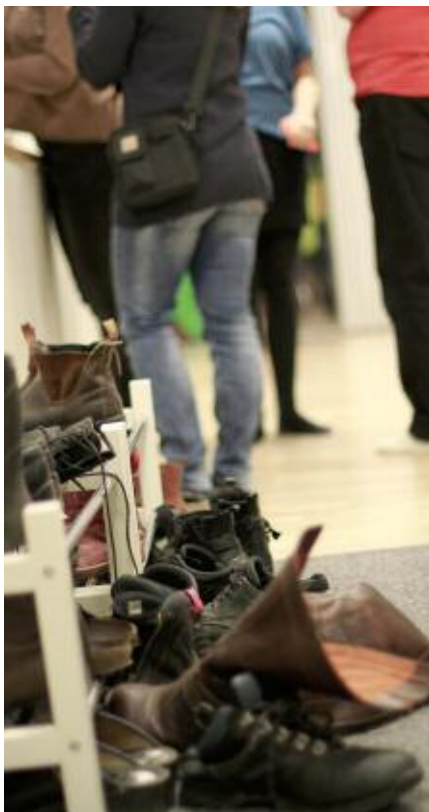
Redan under veckan 4–10 maj hölls Öppet Hus, i samband med »Framtidsveckan i Malmö«, som fylldes med diskussioner och möten i hela Sofielundsområdet. Kollektivhuset är på väg att bli en naturlig samlingsplats för hela grannskapet.

Sofielund är ett äldre bostadsområde nära Södervärn i centrala Malmö. I december förra året började inflyttningen. Huset omfattar 45 lägenheter med omkring hundra boende. Redan har gemenskapen med dess tjugotal barn berikats med ett par nyfödda. »Vi är så glada för vårt fina hus!« är det första Ing-Britt Björklund säger när jag når henne per telefon. Samtidigt handlade det under den första tiden mycket om att »gilla läget«.

»Redan har gemenskapen med dess tjugotal barn berikats med ett par nyfödda.«

Huset var långt ifrån klart när de första hushållen köade vid hissarna för att få upp sina tillhörigheter i det sex våningar höga huset. Ännu i slutet av februari återstod ett par lägenheter att avsluta i det gårdshus som hör till den kollektiva delen av MKBs nya bostadsområde.

Gårdshuset är lägre. Där har kollektivet en takterrass för sina odlingar när somma-

Kollektivhuset Sofielund är i gång och invånarna håller på att sätta sin prägel på sitt hus.

ren närmar sig i Skåne. Det gemensamma storköket med matsal, och den inglasade loggian med direktkontakt med gården, imponerar. Bland de många arbetsgrupperna finns en inredningsgrupp som säkert har mycket att göra. Matlagningen har kommit igång, och planerna är att äta tillsammans fyra dagar i veckan. Då och då ska det också bli en festligare måltid.

Kooperativ hyresrätt

Liksom Boaktiv Landgången är Sofielunds kollektivhus en kooperativ hyresrätt. Det ger dem rätt att hålla en egen bostadskö, men innebär också ett hyresvärdansvar gentemot både de boende och själva huset.

Den praktiska driften av huset, ekonomin och administrationen av hyror etc. vilar på den styrelse som Ing-Britt tills helt nyligen var ordförande för.

– Men, säger hon, vår verksamhet bygger helt på de målsättningar och principer som KiM, paraplyorganisationen Kollektivhus i Malmö, värkt fram i många och långa diskussioner.

En intressant detalj är lägenhetsfördelningen. Huset rymmer allt från ettor till sexrummare. Under planeringen undrade den grupp som bildades inför inflyttningen om det alls var möjligt att locka hyresgäster till så stora – och dyra – lägenheter.

I dag är alla sex sexrummare uthyrda. »

» Fyra av dem utgör mini-kollektiv i huset, med flera boende där de flesta också valt att bli medlemmar i föreningen.

– Tack vare de stora lägenheterna har vi nu ännu flera yngre medlemmar – ett gott bidrag till gemenskapen, berättar Ing-Britt.

Det är MKB, Malmös allmännyttiga bostadsföretag, som byggt hela det större komplex där kollektivhuset ingår. Inom något år står ett annat MKB-projekt färdigt, ett »växthus på höjden« med insprängda kollektivlägenheter (se Bo Tillsammans nr 30). Faller dessa insatser bra ut, kan vi hoppas på fler kollektivhus i MKB:s regi.

BERTIL EGERÖ

Samtal med några av Sofielunds invånare:

Kalle, Klara och Kristina flyttade in i Sofielunds kollektivhus i december förra året. Vi frågar om Kalle upplever någon skillnad mellan att bo i ett »vanligt« hus och ett kollektivhus.

Om det var kollektivhusboendet i sig som fick Klara att flytta till Malmö. Och hur det kom sig att Kristina valde att bo i ett kollektiv i kollektivhuset.

KALLE SAHLSTRÖM 4,5 ÅR

huvudet.

Kalle bor med sin mamma i kollektivhuset. Ibland är han hemma på dagarna, ibland hos mormor och ibland på dagis. Det roligaste han vet, är när han och Thelma dansar och står på

Kalle har fått nya vänner bland barnen i kollektivhuset, bland annat Eli, Nor och Elsa. Han leker med Elsa i lekrummet. Där han bodde tidigare fanns inget lekrum, gården var deras lekrum, någon mamma eller pappa var med när de lekte på gården. Kalle äter ibland hemma och ibland tillsammans med alla andra i det stora rummet längst ned i huset. Han tycker om att äta hemma med mamma men också i det stora rummet, för då kan han leka med de andra barnen efteråt. Kalle och hans mamma bor högst upp, vilket Kalle gillar.

Kalle bor med sin mamma i kollektivhuset. Ibland är han hemma på dagarna, ibland hos mormor och ibland på dagis. Det roligaste han vet, är när han och Thelma dansar och står på

Huset är fem våningar högt, med loftgångar och uterum mot gården.

KLARA KRANTZ 29 ÅR

har som företagare sålt grönsaker på torget och till butiker. Hon vill gärna fortsätta kombinera författandet och det praktiska jordnära arbetet. Just nu har hon ett säsongsarbete som kyrkogårdsarbetare.

Klara är född och uppvuxen i Stockholm, och bodde med sina föräldrar i ett

Klara har en universitetsutbildning och är författare. Hon har gett ut en ungdomsbok och håller på att skriva ännu en. Hon har också en utbildning i ekologisk odling och

kollektivhus till dess hon var 8 år. Senare bodde hon med sin sambo Malin i Nacka. Våren 2014 var hon på besök i Malmö och såg ett hus under byggnad och läste att det skulle bli ett kollektivhus.

Som barn gillade Klara att bo i kollektivhus där det fanns så många rum att leka i, inte bara lekrummet utan även biljardrummet och rummet med drejskiva. I kollektivhuset fanns det många barn att leka med, och ett dagis vilket gjorde barngruppen ännu större.

Som vuxen har Klara bött i lägenhetskollektiv. Det som hon gillar med kollektivt boende är att det är enkelt att träffa människor i vardagen. Det kräver inga speciella arrangemang. Helst skulle hon vilja bo med sina vänner, men det är fint att kunna säga hej till sina grannar och

Matlagningen har kommit i gång och planerna är att äta tillsammans fyra dagar i veckan.

småprata litet när de möts. Hon anser att människor mår bra av att ha gemenskap.

Sent ute – men fick lägenhet

Trots att Klara ville flytta till Malmö och bo kollektivt trodde hon knappast att hon och Malin skulle få en lägenhet. De hade ju inte varit aktiva i föreningen KiM – Kollektivhus i Malmö.

Så fick de besked att de hade fått en etta. Ingen av dem hade något arbete i Malmö. De såg lägenheten som det bästa alternativet, främst av ekonomiska skäl.

Första tiden var omtumlande. De var båda nya i staden och befann sig ett nytt sammanhang. De kände ingen i kollektivhuset. De hade bara deltagit i ett medlemsmöte i november 2014 och de flyttade till något som ännu inte var färdigt. Det var jobbigt att bo på en byggarbetsplats.

Men de positiva faktorerna väger över. Matlagningen och odlingsgruppens arbete har varit positiva upplevelser. Det känns lyxigt med alla gemensamma rum, även om det tog tid innan de blev klara. De människor Klara möter tycker hon är trevliga, och mycket pekar på att detta kollektivhusboende kommer att bli riktigt bra. Klara hoppas på många kulturella aktiviteter inom musik och litteratur. Om någon initiativ kommer hon att hänga på.

KRISTINA RUNKLINT 61 ÅR

Kristina flyttade till Sofielunds kollektivhus ifrån Hässleholm där hon bott sedan 1999. Kristina är teatermänniska. Hon har även arbetat med kulturadministration och museipedagogik men det är teaterlivet som alltid varit det viktigaste. Hon tycker om att spela teater, driva projekt och välja de pjäser som ska spelas. Helt nyligen fick Kristina besked att hon kommer att anlitas som teaterledare i Hässleholm där pjäsen »Trolig otrohet« ska sättas upp. Arbetet är på heltid och Kristina ska pendla till Hässleholm.

2010 läste Kristina i Sydsvenskan att MKB skulle bygga ett kollektivhus i Malmö i samarbete med KiM. Hon visste redan att hon ville bo kollektivt, fast det dröjde rätt länge innan hon hade bestämt sig. Det hon ser som det viktigaste är att kunna umgås med andra människor på ett enkelt och okomplicerat sätt, dricka kaffe ihop, lägga pussel och se på film. Hon hittade KiMs hemsida där hon fick god infor-

mation om föreningens möten och övriga aktiviteter.

Efterhand deltog Kristina mera regelbundet på medlemsmöten och temadagar. Hon var också aktiv i arkitekturgruppen, vilket hon tyckte var både roligt och lärorikt. Temadagarna har varit av stor betydelse. De annorlunda mötesformerna bidrog till att hon lärde känna andra medlemmar i föreningen och hon bestämde sig för att flytta in. Kristinas valde att bo i en stor lägenhet tillsammans med andra, så högt upp i huset som möjligt. Hon bor nu kollektivt i kollektivhuset i en lägenhet på 6 rum och kök på femte våningen.

Kristinas förväntningar har i stort uppnåtts. Hon ser fram mot mer av gemensamma sysslor då uterummen tas i bruk, längre fram i vår (vilket nu har skett).

Kristina flyttade in vid nyår. Hon planerat att fira tolvslaget i centrala Malmö, men tog sig inte ut på grund av fyrverkerierna. När hon insåg det kom hon ihåg att några boende hade öppet hus och att det bara var att gå dit. Denna händelse ser Kristina som ett bra exempel på de möjligheter ett kollektivhus kan erbjuda. Hon ser att här finns förutsättningar för generositet och öppenhet vilket är livsgivande för det goda boendet och det goda livet.

TEXT & FOTO: ULLABRITT SWENSSON

Hemsida: www.sofielundskollektivhus.se • e-post: sofielunds.kollektivhus@gmail.com

Den som vill köa för en bostad: bostad@sofielundskollektivhus.se. • Postadress: Sofielundsvägen 71, 214 34 Malmö

Startargruppernas utmaningar

I mars 2015 anordnade Kollektivhus NU, Majbackens bogemenskap och Boihop ett seminarium »Det goda boendet« i Göteborg för alla som är engagerade i kollektivhusrörelsen. Medarrangörer var Chalmers, Göteborgs universitet och Hyresgästföreningen. Det kom nästan hundra personer.

Seminariet avslutades med en paneldebatt. Deltagarna hade i samband med anmälan ombetts skicka in beskrivningar om vilka utmaningar de möter. De bestod av beskrivningar av många olika problem som startargrupper, boende i kollektivhus och i några fall enskilda personer upplevt.

Fråga 1: Hur ska man orka?

Gunilla, Ylva, Karin och Lena funderar över startargrupper/föreningars förutsättningar att driva en svår, lång och resurskrävande process, vilket krävs för att vara pådrivande för kollektivhusbyggande. Inte minst behövs kompetens och kapital. Vad mer måste till för att en förening ska orka att genomföra en så krävande process så att det inte får alltför negativa konsekvenser till exempel uppgivenhet eller att projektet läggs ned?

Fråga 2: Vilken sorts förening krävs?

Gunilla, Ylva och Karin: Även en startargrupp som ännu inte är en förening, följer till viss del föreningsdemokratiska principer. Vad är mest fördelaktigt för en startargrupp, om den på ett tidigt stadium bildar en ideell förening eller en ekonomisk förening. Har startargrupper/nybildade för-

FOTO: KERSTIN KÄRNEKULL

Ordförande Ulrika Egerö berättar om hur föreningen stöttar startargrupper.

eningar vars medlemmar vill bo kollektivt, den föreningskunskap som krävs för att genomföra ett så omfattande uppdrag?

Panelens svar: Gå med i Kollektivhus NU, starta studiecirklar.

Startargrupper som är mer eller mindre organiserade, nyetablerade eller de som hållit på ett tag, utsätts för mycket stora påfrestningar. Grupperna behöver kunskap, vilket kan fås genom att gå med i Kollektivhus NU, samarbeta med föreningar som arbetar med likartade uppgifter till exempel KiM – Kollektivhus i Malmö och Undersammatak och med paraplyorganisationer som Boihop och genom att starta studiecirklar. Bra studiematerial finns. Att uppfinna hjulet gång på gång är resurslöseri, av tid och inte minst ork. Den ökade efterfrågan på bogemenskap/byggemenskap har medfört att nya aktörer tillkom-

mit på marknaden. Att på ett tidigt stadium bilda en ideell förening är att föredra. Först när gruppen har den kunskap som krävs och en stabil medlemsgrupp kan det vara aktuellt att bilda en ekonomisk förening.

Fråga 3: Varför är tjänstemännen ifrågasättande.

Elisabeth har upplevt att vid kontakt med kommunala tjänstemän möts startargrupper som är pådrivande när det gäller kollektivboende inte sällan av förvåning/ifrågasättande/ointresse och motstånd, mindre ofta av engagemang och intresse. Ligger orsakerna till bemötandet på individ-, grupp- och/eller systemnivå?

Panelens svar: De är rädda att göra fel.

Kommunala tjänstemän som tidigare inte arbetat med ideella föreningar, vare sig det

FOTO: KERSTIN KÄRNEKULL

Bortåt hundra deltagare deltog engagerat i seminariet.

gäller bogemenskap eller byggemenskap, möts av något nytt och främmande som de inte vet hur de ska handlägga. Tjänstemän har ett tydligt reglemente och de vill inte göra fel. Organisationen är uppbyggd på ett sätt som fungerar bra utifrån ett traditionellt arbetssätt, men som inte fungerar när ideella organisationer vill/kräver andra samarbetsformer. Det tar tid att etablera nya samarbetsformer, men då det är gjort ändras parternas syn på varandra och förutsättningarna ökar att förbättra samarbetet.

Fråga 4: Vad är kollektivhusfrågan?

Birgit, Lena och Ulla-Britt: Är kollektivhusfrågan en klassfråga, en genderfråga och en storstadsfråga?

Panelens svar: Inte storstads-, men kanske klassfråga.

Kollektivhusfrågan är inte en storstadsfråga, det byggs kollektivhus även utanför storstadsregionerna. Att det är en genderfråga är uppenbart men om det är en klassfråga har panelen olika uppfattningar om, delvis beroende på huruvida begreppet klassfråga anses relevant eller ej och delvis beroende på om de boendes tillhö-

rihet till en viss socioekonomisk klass gör kollektivhusfrågan till en klassfråga. Mot detta står en annan uppfattning att kollektivhusfrågan är en klassfråga, att boende inom kollektivhus utgörs av en ganska snäv socioekonomisk klass.

Fråga 5: Är diskrimineringslagen ett hinder?

Agneta, Rolf, Jan och Mikael ingår i startargrupper som är organiserade i olika grad, och Elisabeth bor i ett kollektivhus. Deras vilja att bo kollektivt med likasinnade upplevs av omgivningen, bland annat av kommunala tjänstemän, som något annorlunda, något främmande eller avvikande. Det kan bero på flera saker, till exempel heteronormer och ålder. Är diskrimineringslagen ett hinder för att få gehör för byggande av kollektivhus för äldre, för kvinnor, för människor med annat modersmål, eller för människor som lever efter annan norm än heteronorm?

Panelens svar: En viktig fråga att tänka på.

Diskrimineringslagen är till för att försäkra att människor som tillhör en specifik grupp, till exempel äldre, inte särbehandlas

på ett negativt sätt utan behandlas som alla andra. Om det motsatta förhållandet gäller, om en specifik grupp särbehandlas på ett positivt sätt framför alla andra och att det inte görs med stöd av annan lagstiftning, hur ska då diskrimineringslagen tolkas? Det är en viktig fråga värd att beakta om föreningen bygger för en speciell grupp.

Fråga 6: Vad kan vi som bor i kollektivhus göra?

Sonja och Birgit bor båda i kollektivhus där kön till en bostad är lång. De frågar sig hur redan boende på kollektivhus ska kunna vara viktiga aktörer för att få fler kollektivhus byggda och vilken roll de skulle kunna spela.

Panelens svar: Vara öppna och samarbeta med forskare och media.

Många kollektivhus arbetar redan nu med många olika frågor för att påverka byggande av kollektivhus. Alla kollektivhus är en resurs för sin stadsdel. De har en viktig politisk och strategisk roll. Att existerande kollektivhus är öppna för och samarbetar med forskare och media är av stor vikt.

ULLA-BRITT SWENSSON

Några studiebesök i kollektivhus under hösten 2014

Norge: Initiativgruppen Framtidsboliger har varit i Dunderbacken, Färdknäppen och Sockenstugan under allhelgonhelgen. Sju personer deltog med arkitekten Bård Isdahl som reseledare. »Vi har varken en tomt att bygga på eller någon att samarbeta med – än!» sade Bård Isdahl, »men vi har fått många nyttiga lärdomar för det fortsatta arbetet«. Inriktningen är att få till stånd Norges första kollektivhus för seniorer.

Gruppen har en egen hemsida:
www.seniorbofelleskap.com

Wales: Arkitekten Horatiu-Cristian Cojan (Hory) har fått ett forskarstipendium för projektet »Innovative Housing models for a sustainable future (Innovativa boendeformer för en uthållig framtid)« vid universitetet i Cardiff. Han ska studera cohousing och kollektivt boende i Nederländerna, Danmark, Storbritannien och Sverige. Arbetet stöds bland annat av ett bostadsföretag som vill testa nya idéer i Wales.

Hory från Wales studerar kollektivhus i Nederländerna, Danmark och Sverige. Rapport kommer.

Första resan gick till Stockholm där han bland annat besökt Tre Portar och Färdknäppen i oktober.

Japan: En grupp med 18 japanska arkitekter gjorde en snabbvisit i oktober för att bland annat titta på Skogskyrkogården och Färdknäppen.

Kina: Arkitekter, entreprenörer och designers från Kina besökte Stockholm i början av augusti och kom bland annat till Färdknäppen. Monica William-Olsson samordnade och guidade (som alltid).

Tyskland: En utredningskommitté från delstatsparlamentet i Northrein-Westfalen besökte bland annat finansdepartementet, länsstyrelsen i Södermanland och Färdknäppen i början på semestern. De var intresserade av hur stat och kommun hanterade det ökande antalet äldre och av boendeformer för andra halvan av livet

Österrike: En liberal idésmidja, Neolab, arbetar med en EU-stödd utredning om innovationer på kommunal nivå. Judith Löschl, som skriver slutrapporten, kommer att ta med Färdknäppen bland de exempel som lyfts fram. Hon är övertygad om att kollektivhus för andra halvan av livet behövs på många håll inom EU.

KERSTIN KÄRNEKULL

Meadow Green Road North, inflyttat 1914 och väl fungerande fram till 1976. Kök och matsal fanns i bottenvåningen bakom de stora fönstren. Numera en lägenhet.

Den gemensamma innergården i Sollershot Hall, fd Homesgarth. Glastak över gångvägarna efter fasaderna så man kunde gå torrskodd till matsalen.

Engelska kollektivhus för 100 år sedan

»Cooperative Housekeeping? In Letchworth? Never heard of that! (Gemensamt hushållsarbete? I Letchworth? Det känner jag inte alls till!)« Så svarade den vänliga kvinnan på turistbyrån i Letchworth. »Jamen, Ebenezer Howard bodde själv där«, sade vi, men inte det heller hjälpte.

Maria Brenton, engelsk cohousing-aktivist och jag var på jakt efter de tidiga engelska kollektivhusen från perioden 1910 – 1925. Vi visste att två fanns i den första trädgårdsstaden, Letchworth, ca sex svenska mil norr om London. På turistbyrån fick vi kartor och annan hjälp och kunde själva hitta till Homesgarth och Meadow Way Green.

Ebenezer Howard är känd för sina idéer om stadsplanering. I boken »Garden Cities of Tomorrow« från 1898 beskrev han hur det bästa från staden och landsbygden skulle kunna förenas i en ny typ av städer, kallade »trädgårdsstäder«. Han nämnde också att bostadsbebyggelsen ska vara mycket varierad och att det ska finnas bostadsområden med kooperativa kök och gemensamma trädgårdar. Howard var en handlingskraftig man och byggandet av Englands första trädgårdsstad, Letchworth,

inleddes redan 1903. Alla nya städer och stadsdelar, från 1900-talets början och fram till i dag i hela västvärlden, har sedan dess inspirerats av Howards idéer.

Färre känner till att Ebenezer Howard också var med och skapade ett av Englands första kollektivhus, Homesgarth, också i Letchworth. Han flyttade själv in med sin andra fru 1911, dvs. för mer än hundra år sedan. De 16 hushåll som bodde i Homesgarth hade egna bostäder men inte riktiga kök, samt gemensamma lokaler i form av matsal, sällskapsrum, bibliotek, centralkök och tvättstuga. En anställd kokerska svarade för matlagningen tillsammans med kvinnorna i huset, som turades om enligt ett schema (så var det i alla fall tänkt). Barnfamiljer var inte välkomna.

Den ena familjen efter den andra drog sig ur samarbetet, bland annat på grund av kostnaderna. Den kooperativa mathållningen upphörde redan efter fem år och lägenheterna fick egna kök. Men samarbetet i huset fortsatte på andra sätt och gemenskapen var större än i vanliga bostadsprojekt. De gemensamma lokalerna fungerade som klubblokaler och användes ända fram till slutet av 1980-talet, då de byggdes om till en lägenhet.

I dag har Homesgarth bytt namn till

Sollershot Hall, men det mesta är sig likt från ett sekel tidigare då Ebenezer Howard bodde där. Bostäderna består av radhus och lägenheter kring en stor gemensam gård. Överglasade gångar gör att man kan nå de gemensamma utrymmena under tak. Kvarteret skulle haft 24 bostäder, men bara 16 byggdes. I dag är kvarteret kompletterat med nya bostäder.

Radhus med gemensamt kök

Meadow Way Green ligger alldeles i närheten och består av 9 radhus och en lägenhet vid en gemensam gård, med gemensamt kök och matsal. Till radhusen hörde också egna privata trädgårdar. Här flyttade ensamstående kvinnor in 1914. De turades om i tvåveckorspass att planera maten, beställa råvaror, hålla ordning på ekonomin och och ansvara för matlagningen. En anställd kokerska lagade maten och skötte också tvätten. Den gemensamma gården sköttes av de boende.

Verksamheten leddes av en »kontaktkommitté«. En omsorgsfull urvalsprocess genomfördes med nya hyresgäster för att de skulle passa in och förstå vikten av att samarbeta. Kön var lång av intresserade. Så småningom blev den också öppen för män.

Den gemensamma maten, både till lunch och middag, var mycket uppskattad. Den pågick ända fram till 1976, när högre löner och lägre matpriser gjorde det ekonomiskt omöjligt. Den utlösande orsaken var att kokerskan ville ha ersättning med 50 pennies för ökade biljettpriser på bussen. Hyresgästkommittén sade nej och kokerskan sade upp sig. En annan orsak till att det gemensamma försvann var att de boende blev allt äldre och inte klarade av administrationen. 1989 omvandlades kök och matsal till en lägenhet.

Meadow Way North fick ett systerprojekt på den södra sidan av gatan 1924 med 14 nya lägenheter, ett centralkök och en lite större matsal. Eftersom byggkostnaderna

Bland de boende, i kollektivhusets kafé.

Ekoby och kollektivhus i Österrike

I många länder ökar nu intresset för kollektivboende liknande våra kollektivhus. Så även i Österrike. Tidigare i år fick jag chansen att besöka en ekoby och två kollektivhus. Besöket ordnades av Irmgard Kravogel som själv bor i kollektivhuset *Lebensraum* och arbetar i närbelägna ekoby Gärtnerhof.

Gärtnerhof ligger i en idyllisk trakt 45 minuters tågresa från Wien. Ekobyen blev klar 1988 och består av elva villor och tio lägenheter, allt inbäddat i grönska. De gemensamma lokalerna är på ca 250 kvadratmeter. De boende samarbetar på många sätt, men äter inte tillsammans regelbundet. I ekobyen finns solenergi, rening av avloppsvatten, lekplatser för barnen och odlingar som de boende delar med det närliggande kollektivhuset.

Kollektivhus ger livsrum

I närheten av Gärtnerhof ligger kollektivhuset *Lebensraum* (Livsrum), som blev klart 2005. Där finns 36 lägenheter på mel-

lan 55 och 90 kvadratmeter, de flesta utrustade med en liten trädgård. De gemensamma lokalerna på över 1000 kvadratmeter innehåller ett stort kök med dito matsal, ett mötesrum, ett bibliotek, lektrum för barnen och rymliga korridorerna som kan användas till lite av varje. Fyra gånger i veckan lagas gemensamma måltider.

Kollektivhusets invånare har tillgång till odlingar, lekplatser och en sportanläggning. Djurhållning ingår i verksamheten. Det passar verkligen för ett kollektivhus för alla åldrar. Irmgard Kravogel, som ordnade besöket, säger: »Jag har inga egna barn, men i praktiken har jag nu 35 barn – det var för mig ett starkt skäl när jag valde att bo i kollektivhus.«

Nytt kollektivhus i Wien

Jag fick även möjlighet att besöka *Wohnprojekt Wien*, ett nytt kollektivhus i centrala Wien. Det har 40 lägenheter på mellan 36 och 130 kvadratmeter. Ett storkök med rejält matrum, lektrum för barn, gästrum

hade stigit blev utformningen mycket enklare med metallfönster, förenklade badrum, sämre tak- och fasadmateriell mm. Lägenheterna vände sig också till familjer och var större än i North. I övrigt fungerade South som sin äldre syster. Den gemensamma mathållningen upphörde strax efter den i North. Lokalerna byggdes om till en handikappanpassad bostad på förslag av kommunen.

Maria och jag kände inte till att det fanns ett tredje kollektivhusprojekt i Letchworth. Och ingen annan heller. Det blev en glad överraskning när vi började leta efter vad som fanns skrivet på nätet. Nu återstår bara att informera turistbyrån, så att de kan visa intresserade till rätta!

TEXT & FOTO: KERSTIN KÄRNEKULL

Vad är sociokrati?

Sociokrati kan ses som en syntes av tre element:

Kretsorganisation – Organisationen är indelad i kretsar där varje krets har en egen målsättning. En del kretsar har mer generella målsättningar, andra mer specifika. Kommunikation mellan kretsarna möjliggörs genom dubbla länkar. En dubbel länk utgörs av två personer som har utsetts av vardera kretsen.

Beslutsfattande – Beslut fattas genom samtycke. Samtycke innebär att det inte finns några invändningar mot ett förslag. Invändningar innehåller värdefull information (feedback) som används för att förbättra förslagen.

Feedback – Beslut utvärderas efter en förutbestämd tidsperiod. En kretsmedlem kan kan, om det är nödvändigt eller behov finns, begära att ett beslut utvärderas tidigare än vid den planerade tidpunkten.

Källa: <http://sociokrati.se/index.php/introduktion>

och takträdgård hör till de gemensamma lokalerna. Där finns även ett eko-orienterat kafé som är öppet för allmänheten.

Kollektivföreningen står som ägare till huset, och hushållen hyr sina lägenheter av föreningen. Vid de gemensamma mötena tillämpas en princip kallad sociokrati (se rutan ovan), som kan vara intressant även för svenska kollektivhus.

DICK URBAN VESTBRO

Läs mer om ekobyen Gärtnerhof: www.atelierdeubner.at/de/1988_oeko-siedlung_gaertnerhof.asp

Mer om Lebensraum: www.derlebensraum.com/index.html

Läs mer om Wohnprojekt Wien på dess hemsida: www.wohnprojekt-wien.at

Den här artikeln är den första i en serie på tre. I nästa beskrivs två projekt från 30-talet resp. 50-talet och i den avslutande presenteras flera projekt som just nu byggs i London. Besöket i London blev möjligt tack vare EU-projektet CO-Elderly som Kollektivhus NU har medverkat i (se Bo Tillsammans nr 29)

Kollektivhusens utformning svarar mot olika tiders behov

Hur ska man förstå det intresse för kollektivboende som just nu spirar, inte bara runt om i Sverige, utan också i andra delar av Europa?

Den 21 november förra året publicerade till exempel *The Guardian* en stor artikel med titeln 'How to create happy communities through co-housing'. Där hävdas det att kollektivboendet har sitt ursprung i 1970-talets Danmark. Det är en sanning med modifikation. År 1979 skrev arkitekturforskarna Claes Caldenby och Åsa Walldén en bok där man jämförde kollektivhus i Sverige och Sovjet på 1930-talet. När de sedan följde upp detta med en bok om kollektivhuset Stacken i Göteborg år 1984, underströk de att kollektivhus i olika tider svarar mot olika typer av behov.

Det tidiga 1900-talets kollektivboende svarade mot ett behov av hushålls-service hos medelklassen – det skulle möjliggöra kvinnors förvärsarbetande. På 1960-talet diskuterades kollektivboendet som en möjlig lösning på jämställdhetsproblemet. Idén om att kollektivboendet kunde befria inte bara kvinnor, utan även män, från en hel del 'frustrerande hushållsarbete', avlöstes på 1970-talet av en föreställning om kollektivboende som arbetsgemenskap. Det skulle skänka glädje till, snarare än att vara en flykt från, hushållsarbetet.

Mot vilka behov och problem svarar då dagens ökade intresse för kollektivboende? Artikeln i *The Guardian* talar i ingressen om dagens kollektivboende som en urban bostadsform som syftar till att skapa ett hållbart sätt att organisera vardagslivet, bland annat genom ömsesidig hjälp. Den ställer även frågan om kollektivboendet kan 'göra slut på den moderna epokens isolering'.

Studie av kollektivboenden

I ett nyligen påbörjat forskningsprojekt som studerar kollektivboende i Danmark, Spanien, Sverige och Tyskland, med fokus på social och ekologisk hållbarhet, pekar vi på ytterligare några faktorer som bidragit

Håkan Thörn, professor i sociologi, leder forskningsprojektet Kollektivboende och hållbar stadsutveckling.

till det nya intresset för kollektivboende.

Klimatförändringar och andra ekologiska problem har ökat intresset för att utveckla levnadssätt som minskar de ekologiska fotavtrycken i vardagen. Stigande bostadspriser i städer och avregleringar av bostadsmarknader har lett till ökade boendekostnader. Den ekonomiska krisen i Europa har gjort det svårare för låginkomsttagare att få ett bra boende. I Spanien, liksom i USA, spelade fastighetspekulation en viktig roll i det ekonomiska krisförloppet. Bostaden blir i allt högre grad en vara som dras in i marknadskrafternas spel. Samtidigt är bostaden en av FN stadgad mänsklig rättighet. Men i många europeiska länder har den bostadspolitik som skulle garantera bostäder till rimliga priser monterats ned.

Behov av boendialternativ

Detta har sammantaget skapat ett starkt behov av boendialternativ som är socialt och ekologiskt hållbara. Och här ses kollektivboende, inte bara inom alternativa rörelser, utan även av myndigheter, som ett alternativ värt att pröva. Boende och konsumtion står för en betydande del av energiförbrukningen och de konstant ökande koldioxidutsläppen, och kollektivboendet har nämnts som ett en möjlighet att motverka detta genom att resurser delas i mycket högre grad. Kollektivboende har i många fall inneburit en relativt låg boendekostnad för den enskilde och i vissa fall även organiserats i en ekonomiskt hållbar,

ideell kooperativ form, som även inbegripit demokratiskt beslutsfattande.

Risk för gentrifiering

Syftet med vårt projekt är att undersöka i vilken utsträckning erfarenheter av kollektivboende kan bidra till kunskapen om socialt och ekologiskt hållbart boende. Projektet genomförs genom fallstudier av olika former av kollektivboende i Danmark, Tyskland, Spanien och Sverige. Ett delsyfte är att undersöka om och i vilken utsträckning målen om social och ekologisk hållbarhet står i motsättning till varandra i kollektivboendets praktik. För även om vi forskare, liksom många andra, ser stora möjligheter i kollektivboendet, är det också viktigt att inte bortse från de problem och konflikter som kan uppstå i anslutning till denna boendeform. Kollektivboenden, och alla dess vänner, vinner ingenting på idealisering. Exempelvis har det i Berlin, där fenomenet byggemenskaper har vuxit sig stort, hörts kritiska röster som pekar på att kollektivboende kan bidra till gentrifiering. Det vill säga en uppgradering av en stadsdel som innebär att relativt resursstarka grupper (med avseende inte bara på ekonomi, utan också kulturellt kapital), tränger undan mer resurssvaga. Om kollektivboenden skulle utvecklas i riktning mot medelklassenklaver kan projektet tappa en stor del av sin samhällsförändrande potential.

HÅKAN THÖRN

Projektet Kollektivboende och hållbar stadsutveckling: fallstudier från Danmark, Spanien, Sverige och Tyskland löper 2015–17 och finansieras av Riksbankens Jubileumsfond. Det leds av Håkan Thörn, professor i sociologi, Göteborgs universitet och de övriga medverkande forskarna är: Claes Caldenby, professor i arkitektur, Chalmers, Henrik Gutzon Larsen, docent i kulturgeografi, Lunds universitet, Cathrin Wasshede, doktor i sociologi, Göteborgs universitet, samt Pernilla Hagbert, doktorand, urbana och regionala studier, KTH.

Kollektivhusen lever!

Samhället har sedan 1980-talet genomgått viktiga förändringar: En bostadspolitik som driver byggandet saknas, och de allmännyttiga bostadsföretagen är numera en aktör underkastad marknadens villkor. Gapet mellan rika och fattiga har ökat kraftigt, samtidigt som den utomeuropeiska invandringen ökar och många i dag lever i arbetslöshet. Samtidigt som billiga och kollektiva bostadsformer behövs allt mer, försvåras möjligheterna att få dem byggda av att bostadsföretagen alltmer riktar in sig på köpstarka grupper efterfrågan.

Att de många kollektivhusen i Sverige lever framgår av Kollektivhus NU:s nya skrift, som kan laddas ner från föreningens hemsida. Den bygger på många av de fina artiklar som publicerats i Bo Tillsammans genom åren. Här finns reportage om olika sorters kollektivhus och om hur det går till att starta ett kollektivhus. Där diskuteras för- och nackdelar med olika upplåtelseformer, och där berättas om livet i kollektivhus.

Artiklarna bekräftar vår övertygelse att skriften fått ett rättvisande namn. **Kollektivhusen lever!** är ett av många steg i arbetet med att sprida kunskap och förståelse för vad som måste bli mycket vanligare i vårt land: att dela på nyttigheter, att göra boendet billigare, att ersätta social isolering med gemenskap. Kollektivhusen är ett fungerande svar på alla tre: de som bor under samma tak kan dela på många ting; med mycket gemensamt kan den egna bostaden vara mindre; och gemensam förvaltning är en god grund till social gemenskap.

Sex olika teman:

- Sociala dimensioner
- Att starta ett kollektivhus
- Att leva i kollektivhus – länge
- Olika sorters kollektivhus
- Upplåtelseformer/ägarformer
- Kollektivitet varar inte alltid

Att bo kollektivt är inte något nytt i mänsklighetens historia. I Sverige dök de första moderna experimenten på sådant boende i stadsmiljö upp för ca 80 år sedan. Det stora uppsvinget kom i slutet av 1970-talet, som en del av en rörelse för jäm-

ställdhet i samhället. En modell för urbant kollektivboende utformades under namnet Bo i gemenskap (BiG), och allmännyttiga bostadsföretag accepterade att gå i bräsch genom att bygga och med de boende förvalta ett antal kollektivhus.

Sedan dess har fler aktörer kommit med i arbetet. Andra bostadsbolag deltar, och grupper av intresserade har drivit fram kollektivhus för andra halvan av livet, det vill säga för hushåll utan minderåriga barn. Kollektivhus NU stöttar grupper som arbetar för kollektivboende, och söker på politiska göra bogemenskap till en självklar del av bostadsmarknaden. Samtidigt provas den tidigare BiG-modellen mot andra former för gemenskapsboende; hem för äldre ombildas, kollektiva element dyker upp i så kallat seniorboende, en rörelse för bygg-gemenskap arbetar för aktivt kollektivt samarbete med byggföretag i att skapa bra och billiga bostäder, där bogemenskap även kan växa fram, etc.

Svårt att få tillgång till kollektivhus

Samhället har sedan 1980-talet genomgått viktiga förändringar: Allmännyttan är numera en aktör underkastad marknadens villkor, den ekonomiska differentieringen har ökat kraftigt parallellt med ökad utomeuropeisk invandring och växande grupper i arbetslöshet. Det betyder, att samtidigt som kollektiva bostadsformer behövs allt mer, försvåras möjligheterna att få dem av att bostadsföretagen alltmer

riktar in sig på köpstarka grupper efterfrågan.

Samtidigt med att vi i denna skrift visar vad som har åstadkommit, vill vi öppna för en bredare diskussion om vad de nya villkor under vilka människor lever i dag betyder för bostadsmarknaden. Bostadsbehov som inte alltid uttrycks i efterfrågan ska ändå kunna tillgodoses på politisk väg. Dit hör billigt boende, boende som bidrar till att bryta isolering och ensamhet, och boende som minskar påfrestningarna på miljö och naturresurser.

Ett reportagesvep över kollektivboendet i landet

Artiklarna i skriften har publicerats i *Bo Tillsammans* under flera år med början år 2009, och ska därför främst ses som en presentation av vad kollektivt boende är. De återges här med smärre redigeringar, då främst faktauppgifter. Originalartiklarna kan laddas ner på föreningens hemsida, med hjälp av uppgifter om det nummer av *Bo Tillsammans* i vilket de ursprungligen publicerats.

BERTIL EGERÖ

Visste ni att Slottet i Lund fyllt 30 år?

30 år! Så länge har vi kunnat dela midagen – fyra dagar i veckan. Detta är kärnan i vår gemenskap och skapas av att vi turas om att laga maten. Vi är i dag 34 invånare, varav tre barnfamiljer med sex barn. 12 av oss har bott här från början.

Vårt kollektiv är litet, 16 lägenheter, nära smärtgränsen för att klara av de gemensamma åtagandena i vardagen och sköta om vårt hus. Storleken ger en fördel, ett informellt förhållningssätt. Var och en vet att gör inte jag mitt så fungerar det inte. Och man är synlig. Alltså blir det gjort, förr eller senare.

I Lund började allt med att en liten grupp 1978 lyckades skapa en kö för kollektivboende på bostadsförmedlingen. Över 400 anmälde sitt intresse. Ur detta

växte en förening, *KiL, Kollektivhus i Lund*, bildad 1981 med 80 medlemmar. Man sökte konkretisera sig i studiecirkel, »vad vi ville mena med kollektivt boende«, med Ingrid Sjöstrands bok *Samhem* som kursbok, och organiserade sig i arbets- och lobbygrupper. Snart nåddes samsyn med fastighetsnämnden med smarta stadgar som grund.

Tre hus växte fram ur föreningens arbete 1984-92. Det fjärde blev klart 1998.

Slottet är ett tegelhus, byggt 1924 som barnrikehus i stadsdelen Nöden. Kommunen erbjöd huset, men ville inte stå som ägare. Då skapade vi en bostadsrättsförening och byggde själva om huset. Erfarenheterna av tillkomstprocessen är värdefulla, även 30 år efteråt. Vi lärde oss att omforma våra visioner till ett konkret program för ett hus, att vara både beställare

och arkitekt och bli förvaltare av vårt eget hus.

Vi har nu 30 års erfarenhet. Hur har vi det nu? Sedan den ursprungliga gruppens barn vuxit ut har barnfamiljerna kommit in med sina behov och önskemål. Nya värderingar tillförs. Men våra enkla regler håller än:

- Laga mat åt dem som vill ha middag (ej obligatoriskt att äta).
- Sköta huset, med vardagsstädning och genomgripande städning ett par gånger om året.
- Månatliga träffar för att hantera det praktiska, fatta beslut och 'rensa luften'.

Allt är inte paradisiskt jämt, men gemenskapen vill vi inte vara utan.

LENNART NORD (EN AV GRUNDARNA)

Arte-dokumentär om framtidens seniorliv

»The best is yet to come« är arbetsnamnet på en dokumentär i tre delar om »åldrandets nya möjligheter«. Tysk-franska TV-kanalen Arte har just varit i Färdknäppen och Dunderbacken för att spela in avsnittet om boende. Två andra exempel blir en modern »Beginerhof« i Berlin och ett franskt projekt, ToitMoiNous i Lille.

Beginergårdar har medeltida rötter men är i dag ett boende för ensamstående äldre kvinnor med bostäder samlade kring en gemensam gård. I Berlin finns två, båda byggda under 2000-talet ([\[werk.de\]\(http://werk.de\)\). ToitMoiNous är en startargrupp med seniorer som vill bygga sitt gemensamma seniorboende tillsammans \(\[toitmoinous.fr\]\(http://toitmoinous.fr\)\).](http://www.beginen-</p></div><div data-bbox=)

»Det kommer att ta tid innan dokumentärerna blir klara. Först görs de på tyska, men sedan ska också en fransk version tas fram«, säger Sabine Jainsky, journalist och projektledare från Berlin. Hon blev så intresserad av vad hon fick höra att hon undrade om hon kunde ställa sig i kö till Färdknäppen.

Sabine Jainsky med sitt filmteam från Arte i Färdknäppen.

De tre avsnitten om aktiviteter, boende och relationer kommer att sändas på Arte någon gång under 2015.

KERSTIN KÄRNEKULL

25 utställare visade projekt, stadsträdgårdar, planeringsmetoder och ännu fler projekt.

Experimentdays i Milano

Ute på gården intervjuas Liat Rogel från HousingLab framför en videokamera. Inne i de luftiga lokalerna är det fullt med bord och utställningsskärmar. Gröna växter för stadsodling finns att köpa. Barn leker med byggmodeller vid ett stort bord. I ett hörn försöker Electrolux övertyga Milanoborna om värdet av gemensamma tvättstugor. Men de flesta utställningsskärmar handlar om bogenheter som vill hitta sina blivande boenden. Överallt pågår livliga samtal och diskussioner. I cykelkaféet intill pustar grupper av besökare ut en stund vid långborden. Väggarna är fulla av racercyklar och ledartröjor från cykellopp som Giro d'Italia, Maratona des Dolomites och Tour de France.

Experimentdays är en kollektivhusmässa som har genomförts varje år i Berlin sedan 2003. Blandningen av seminarier, studiebesök, stadsvandringar och projektpresentationer är unik och inspirerande. Mässan fick en avläggare 2011 i Wien, en stad där det också finns många nya projekt på gång.

I oktober 2014 var det dags för den första italienska mässan med samma uppbyggnad. HousingLab, en avdelning inom Polytecnico Milano (Italiens största och äldsta tekniska universitet) organiserade och har lockat mer än 25 utställare. Ett antal gruppdiskussioner och seminarier fanns med på programmet. Deras teman är välbekanta:

- Det är möjligt – erfarenheter från genomförda projekt.

- Spara energi i boendet.
- Nya yrkesroller när kollektivboende ska planeras.
- Att spara genom att dela.
- Cohousing för seniorer – ett rundabordssamtal.
- Zup lab – en metod att samarbeta utan att tappa viktiga idéer.
- Stadsodling i olika former.
- Kaffe hos banken eller hur man kan hitta finansiering.
- Projektmarknaden med mer än 25 olika exempel.

Alla seminarier var mer än välbesökta och många fick stå utanför och försöka lyssna genom dörrarna. HousingLab är experter på metoder för att öka engagemang och kunskapsutbyte, och det märktes också på de livliga diskussionerna (på italienska, ibland med tolkning till engelska). Jag medverkade i rundabordssamtalet om cohousing för seniorer. Inte så enkelt på grund av språket, men uppläggningsen med korta svar från alla deltagare som sedan tolkades och samordnades av seminarieleadaren verkade fungera bra.

Intresset för att bo kollektivt växer hela tiden i Italien. Antalet genomförda projekt är fortfarande lågt, men många är på gång. Flera planeras på småorter, färre i de större städernas centrala delar. I Milano finns ännu så länge ett projekt i stadsdelen Bovisa (se Bo Tillsammans nr 18). Den största organisationen för kollektivintresserade har samlat 18 000 medlemmar sedan starten 2010.

Kollektivt boende och lokal gemenskap granskas nu vetenskapligt – i Europa och i Sverige

Den europeiska tidskriften *Urban Research and Practice* ägnar i år sitt marsnummer (vol. 8, no.1) åt kollektiv-rörelsen i olika europeiska länder. Under temat »Taking apart co-housing« har den holländska forskaren och redaktören Lidewij Tummers samlat en serie bidrag från bland annat England, Frankrike, Polen, Tyskland och Österrike.

Den amerikanska tidskriften *Public Policy and Aging Report* ägnar i år sitt första nummer (vol. 25, no. 1) åt att belysa ett intressant fenomen: The Age-Friendly Community Movement. Det handlar om en rörelse som söker vägar att förbättra de äldre generationernas situation i stadsmiljön. Det handlar inte enbart om avfasade trottoarkanter och god kollektivtrafik. Huvudfrågan är hur gemenskap kan utvecklas och förstärkas i de stadens grannskap – communities – bidragen diskuterar.

De två svenska forskarna *Eva Sandstedt* och *Sara Westin* har gjort en sociologisk studie av hur de boende i fyra kollektivhus för andra halvan av livet upplever tillvaron och den kollektiva gemenskapen. Artikeln heter »Beyond Gemeinschaft and Gesellschaft. Cohousing Life in Contemporary Sweden«, och publicerades nyligen i den engelska tidskriften *Housing, Theory and Society*.

Ladda ner via
www.tandfonline.com/eprint/UaKchzYfDnGtABDFBKal/full

BERTIL EGERÖ

Kollektivhus NU har deltagit i Experimentdays i Berlin flera gånger sedan 2010, som följd av samarbetet kring boken »Cohousing Cultures«. Genom Kollektivhus NUs engagemang i EU-projektet »CoElderly« har kunskap kunnat spridas om svenska projekt och intresset är stort. Ingela Blomberg och Inga Alander föreläste vid ett seminarium om boendeformer för seniorer i Turin i december 2013, något som blev mycket uppskattat.

Mer att läsa finns på
housinglab.wordpress.com, www.cohousingitalia.it och www.cohousing.it

KERSTIN KÄRNEKULL

Årsmöte i Kollektivhus NU

Den 14 mars, en vacker vårdag, samlades dryga 40 personer till föreningens årsmöte i *Boendegemenskapen Kornet*, Mölndal. Många viktiga frågor debatterades, bland dem styrelsens svar på en motion från 2013 om att studera varför vissa kollektivhus har avkollektiviserats. Kerstin Kärnekulls rapportering av hur det gått till i de nio hus som inte längre fungerar kollektivt stimulerade till många kommentarer. Styrelsen har remitterat rapporten till sina medlemmar och hoppas kunna komplettera den med bidrag baserade på deras egna erfarenheter.

Årsmötet fastställde också förslaget att så kallade intressegrupper är berättigade till medlemskap i föreningen. *Kollektivhus i Malmö*, *Föreningen Framtiden i Stockholm* och *Boihop i Göteborg* är exempel på sådana föreningar. Ett tidigare debatterat förslag att enskilda personer ska medges medlemskap antogs dock inte; det bästa är om de kan finna startargrupper eller intresseföreningar på sin lokala ort.

Livlig debatt om verksamhetsplan

Styrelsens utkast till verksamhetsplan väckte livlig debatt i åtta mindre grupper: Den timme de fick kändes säkert snålt tilltagen för alla de avväganden och prioriteringar styrelsen hoppades få hjälp med.

Lyckan bor i bofaelleskab

Vad gör människor lyckliga? Inte är det pengar. Regissören Roco Belic letade efter goda exempel i fjorton olika länder. I Danmark hittade han Anne Bechsgaard som flyttat till bogemenskapen Jernstøberiet med sina tre barn. Hon kallar bofaelleskabet för ett mirakel med sina självklara mänskliga kontakter. Avsnittet ur filmen **Happy** finns att se på YouTube: www.youtube.com/watch?v=JhEHS4pLCxo Mer om Jernstøberiet finns på www.jernstoberiet.dk

Bygga seniorboende tillsammans på polska!

Ingela Blomberg och Kerstin Kärnekulls skrift »Bygga seniorboendet tillsammans« håller just nu på att översättas till polska. Översättningen ska vara tryckt och klar till 2016, då Wrocław ska vara en av Europas

FOTO: KERSTIN KÄRNEKULL

Kornet hade ordnat det lyckade årsmötet. Här bär Anna-Stina Hansen och Ingrid Gasstorp in tårter till kaffet.

Nu bearbetas förslagen, som kommer att bifogas verksamhetsplanen.

Det blev omval på de flesta poster i styrelsen. Ulla-Britt Swensson som i december flyttade in i det nya kollektivhuset i Sofielund, Malmö, valde att avgå. Ann-Charlott Engström från Regnbågen i Lund accepterade på stående fot ett förslag att bli suppleant i styrelsen.

Många deltagare stannade till den fina middag Kornet bjöd på, som även innehöll rolig musik och allsång. Ett varmt tack till alla i Kornet som gjorde detta årsmöte så lyckat!

BERTIL EGERÖ

kulturhuvudstäder. Översättare är Adam Lech, gymnasieadjunkt och lingvist i Jönköping.

Initiativet till översättningen kommer från Fundacja Aktywny Senior (Stiftelsen för Aktiva seniorer) som deltagit i CoElderly-projektet tillsammans med Kollektivhus NU, Cohousing UK och ASIS – Consorzio Cooperative Sociali i Neapel (läs mer i *BoTillsammans* nr 27 om CoElderly). Bygga seniorboende tillsammans är utgiven av AB Svensk Byggtjänst 2013.

Bygga seniorboende tillsammans – snart på polska!

Kollektivhus NU

Det här är nummer 33–34 av »BO TILLSAMMANS« som är föreningen Kollektivhus NU:s informationsblad. Vi har rullande ansvar för redaktionen.

Den här gången är Ulrika Egerö och Bertil Egerö redaktörer. Nästa nummer kommer ut hösten 2015.

Styrelsen i Kollektivhus NU 2015

Ordförande:

Ulrika Egerö, Dunderbacken, Stockholm
ulrika.egero@comhem.se

Kassör:

Birgitta Nordström, Sockenstugan, Stockholm

Övriga styrelsemedlemmar:

Dick Urban Vestbro, Tullstugan, Stockholm

Anita Persson, Färdknäppen, Stockholm

Niklas Krantz, Kombo, Stockholm

Inga Alander, Boihop, Göteborg

Bertil Egerö, Slottet, Lund

Ann-Charlott Engström, Regnbågen, Lund

Webbredaktör: Niklas Krantz
hemsidan@kollektivhus.nu

Vill du prenumerera på vårt elektroniska nyhetsbrev? Skicka e-post till info@kollektivhus.nu

På hemsidan www.kollektivhus.nu finns listan över kollektivhus i Sverige.

Medlemskap

Föreningar/kollektivhus betalar efter antal lägenheter, se hemsidan. Enskilda personer kan bli stödmedlemmar för 100 kr/år, gärna mer som en gåva.

Plusgirokonto 43 88 62–5.

Ange namn och e-post.

www.kollektivhus.nu

Kollektivhus NU på Facebook

Du kan få reda på vad som händer kring bogemenskap m.m. om du går in på Kollektivhus NU:s fansida www.facebook.com/pages/Kollektivhus-NU/135622309786723. Det finns också en facebookgrupp där du kan söka eller annonsera om lägenheter i kollektivhus, »Kollektivhuslägenheter«, och en diskussionsgrupp för oss som bor i kollektivhus eller som vill starta nya bogemenskaper, »Kollektivhus-forum«.